

*Sammendrag av Folkebevegelsen for lokalsykehusenes alternative
evalueringsrapport, som blir offentliggjort 3. september 2007*

1. amanuensis **Egil Marstein** ved Handelshøyskolen BI har skrevet artikkelen
“Om helsepolitikk, reformer og forvaltning”

Noen refleksjoner og kritiske vurderinger etterlyser nytteverdiene av reformevalueringer som stiller kritisk spørsmål ved helsereformen, men uten at disse får helsepolitiske konsekvenser. Marsteins påstand er at helsereformens ideologiske del som er stadfestet i helselovene av 2001 bryter med velferdsstatens universalismeideal. Foretaksreformen i 2002 introduserer struktur- og styringstiltak hvor sykehusene skal forvaltes etter en industriell og forretningsmessig logikk. Begge lovene konfronterer norske sosialpolitiske tradisjoner og er derav på kollisjonskurs med de profesjons- og verdinormer som sykehustjenesten bygger på.

Reg. revisor, cand. philol. **Fanny Voldnes**, nestleder Næringspolitisk avdeling i LO, har skrevet artikkelen **“Helseforetakene – forretningsmessig drevne foretak i en større reform”**

Fanny Voldnes knytter helseforetaksreformen til en internasjonal økonomistyringsreform med bruk av forretningsmessige prinsipper i offentlig sektor. Hun stiller spørsmål ved formålet med bruken av slike prinsipper i helsesektoren, siden internasjonal forskning har vist at det fremmer privatisering. Hun etterlyser en vurdering av konsekvensene dette får for velferdsstaten.

Rådgiver **Unni Hagen**, i Samfunnspolitisk enhet i Fagforbundet har skrevet to artikler: 1) **”Evalueringen av sykehusreformen er avsluttet.**

Hva blir konsekvensen?”

Unni Hagen gjennomgår her to av de tre evalueringsrapportene om sykehusreformen.*

Hennes konklusjon om rapporten *”Belyse helseforetaksmodellens funksjonalitet”* fra Agenda Muusmann er bl.a. følgende:

“Evalueringens viktigste og dristigste konklusjon er anbefalingen om å avvikle bestiller-utførermodellen. I praksis er det et farvel til ideen om at markedsprinsipper er løsningen for den norske spesialisthelsetjenesten. Det fremstår derfor både som uforståelig og unnvikende at en ikke også tar et oppgjør med bruken av kommersielle aktører i sektoren. Det er naivt å tro at kommersielle aktører kan eksistere som nøytrale avlastere for de offentlige sykehusene, som brukes eller ikke brukes alt etter hva som er kapasitetssituasjonen i disse.”

Om den siste rapporten, *”Resultatevaluering av sykehusreformen”*, skriver Hagen bl.a.:

”Til tross for forskernes mange forbehold, at konklusjonene spriker og at det mangler analyser på viktige områder, presenterer Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) likevel resultatevalueringen som en sterk dokumentasjon av at sykehusreformen både var nødvendig og vellykket”.

2) “Fagforbundets evaluering av sykehusreformen - August 2007”

I den andre artikkelen redegjør Unni Hagen for Fagforbundets evalueringer av sykehusreformen i 2003 og 2005. Konklusjonen er bl.a. følgende: *”Fagforbundet ønsker en kursendring. Målsettingen er å ta tilbake politisk kontroll og folkevalgt styring med utviklingen av spesialisthelsetjenesten, og stoppe markedstilpasningene og privatiseringen av tjenestetilbudet. Foretaksmodellen og bestiller/utførermodellen bør avvikles”.*

*Evalueringen av reformen var som kjent tredelt: Den første rapporten kom allerede i mars 2005. Så kom Agenda Muusmann-rapporten *”Belyse helseforetaksmodellens funksjonalitet”* i november 2005. Og i februar 2007 fikk Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) overlevert den tredje og siste forskningsrapporten *”Resultatevaluering av sykehusreformen”*.

Dag Johansen, overlege i kirurgi og ortopedi ved Helgelandssykehuset Rana og **Gunnvald Lindset**, leder i Folkeaksjonen for sykehuset i Mosjøen, har skrevet artikkelen **“Sykehusreformen – fem år etter”**

De har funnet at reformen har fått de konsekvensene som ble forutsagt i Motmeldingen fra 10 leger i februar/april 2001. Økonomer og byråkrater har tatt over styringen av sykehusene som nå drives som selvstendige bedrifter utenfor direkte folkevalgt kontroll.

Hovedfokus i sykehusdriften har blitt økonomisk inntjening og kvantitet på bekostning av faglig kvalitet, utdanning og forskning. Dette fokus demoraliserer helsepersonellet, går utover de mest syke og har ført til nedlagt akuttberedskap og avdelinger flere steder.

Byråkratiet har derimot vokst betydelig, både i antall og lønnsnivå. Sykehusreformen har videre fremmet framveksten av mange nye private sykehus som også gir de friskeste syke økt prioritet uten å utdanne nye helsearbeidere eller ha akuttberedskap fordi dette er ulønnsomt. Johansen og Lindset argumenterer for at sykehus tilhører infrastrukturen i samfunnet og derfor må styres direkte politisk etter langsiktige mål, ikke etter kortsiktige markedsprinsipper. Hele foretaksmodellen må avvikles snarest før den gjør mer skade på det norske sykehusvesenet. Sykehusene må igjen inn under direkte folkevalgt forvaltning, gjerne statlig, og finansieres i hovedsak med rammer og et lite innslag av stykkpris.

Bente Øien Hauge, koordinator i Folkebevegelsen for lokalsykehusene, har skrevet artikkelen **”Hvis helseforetak er svaret, hva er da spørsmålet?”**

Bente Øien Hauge hevder at helseforetaksreformen på område etter område har sviktet i å oppfylle sine egne mål. Hun trekker frem en rekke eksempler på at ansvar og roller ikke er blitt klarere, at økonomien ikke er blitt bedre og at foretakenes næringslivspregede ledelsesmodeller, klinikkorganisering og funksjonsfordeling faktisk skaper nye problemer – og et dårligere tilbud til pasientene.

Vedlegget til den alternative evalueringsrapporten

Vedlegget inneholder materiale som vi mener supplerer artiklene i rapporten:

- Del I inneholder informasjon om Folkebevegelsen for lokalsykehusene (inkludert en uttale fra landssamlingen i mars, der vi sier at sykehusreformen må avvikles)
- Del II inneholder rapporter og eksempler på utviklingen etter reformen (oppsummering av De Factos undersøkelse om utviklingen i lokalsykehusene + innsendte rapporter fra noen av de lokale aksjonene)
- Del III viser eksempler på kritiske røster i debatten: Interessante kronikker og debattinnlegg som kommenterer reformen og situasjonen for sykehusene (hentet fra dagspresse og fagblader, gjengitt med tillatelse av de respektive forfattere og publikasjoner)